

Izhaja vsak drugi in četrti četrtek v mesecu.

Naročnina stane 80 kr. na leto.

Naročnino in dopise pošiljajte uredništvu »Glasnika« Poljanska cesta 58.

Oglasila delavcev, ki nimajo dela, ali delodajavcev, ki iščejo delavcev, se vsprejemajo zastoj!

GLASNIK

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 1.

V Ljubljani, 8. novembra 1894.

Letnik I. — III.

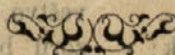
Naša pesem.

Bratje, tesno se združimo,
 Pojmo vnetega srcá!
 Svetu glasno naznanimo,
 Da smo jednega duhá!
 K zmagi prapor naš se vije,
 V varstvu Matere Marije;
 Njemu ne pretí propast,
 Delu veje v slavo, v čast!

Narod naš je narod dela,
 Bojnih zmag si ne želi,
 V delu zarja mu vesela
 Trajne zmage se blišči:
 Slave dom mu ni bojišče,
 V vstrajnem delu si je išče.
 V delu ima on oblast,
 V delu slavo, v delu čast.

A gorje mu, kdor nesrečen
 Se samo prsti drži,
 Mu neznan namen je večn,
 Sreče si le tod želi.
 V teh željah, da tukaj srečo
 Zamenjali tam bi z večo,
 Trdno stojmo kakor hrast,
 Delu pojmo slavo, čast!

Slovensko katol. delavsko ljudstvo!

Po širnem svetu se delavsko ljudstvo zbira, da si združeno pomaga iz revščine, zatiranja in zaničevanja, da si pomaga iz liberalnega suženjstva, v katerem je čí delavec, obrtnik, kakor tudi kmet. Potreba je zato, da se tudi mi združimo; ker le v združenju je moč, le združeni smemo upati, da homo dosegli to, kar je po božji in človeški postavi našega. Nas vse tlačí teža velikega kapitala, ki nas tira naravnost v staro pogansko sužnost. Zato se moramo postaviti v bran temu silovitemu nasprotniku, da si zagotovimo obstanek v človeški družbi, kakoršen se spodobi vsakemu poštenemu človeku. Da pa to dosežemo, nam je poleg društev neobhodno potreba lista, kateri se bo odločno potegoval za ubogo trpeče delavsko ljudstvo in je branil. To hoče Glasnik. On bo razkrival rane sedanje človeške družbe, on bo dajal tudi nauke in opomine, kako se moramo ravnati, da si pomagamo in zagotovimo obstanek. V njem bo našel prijatelja vsak pošten delavec. Glasnik bo pa tudi branil najsvetejše svétinje našega naroda, za katere so naši očetje darovali svojo kri in življenje. On bo varoval drage rojake pred pogubnimi nauki socialne demokracije, katera zaničuje vero v Boga, katera sovraži vsako narodnost in trosi med ljudstvo nezadovoljnost in revolucijski duh. Glasnik bo odločno pobijal te nauke socialne demokracije in bo vstopil vsikdar proti njim v boj za krščanska načela, za vero, dom in cesarja. Sveta dolžnost je vsakega, da širi po svoji moči list po celi naši domovini. List je potreben vsaki delavski družini, da si dobi potrebnih naukov za vsakdanje, kakor tudi za politično življenje. Zato pa glasno kliče na delo vse poštene delavce, in prijatelje slovenskih delavcev, da ga podpirajo s spisi, kakor tudi z obilno naročbo. Da list doseže svoj namen, zaupamo v Boga, in v našo zaščitnico Marijo, v katere varstvo ga izročamo.

Načela njegova so načela krščanske pravičnosti. Vsakemu svoje: zatirancu pravico, zatiravcu kaznen, je naš bojni klic. Glasnik bo seznanjal svoje bralce s političnimi dogodki, važnimi za delavski stan; grajal bo napake in krivice, ne oziraje se na desno, ne na levo; prinašal bo zdravniške razprave, svetoval v pravnih zadevah, objavljal bo mične povesti in sploh bo v vseh obzirih skušal koristiti delavcu. Kdor se ga hoče naročiti za celo leto, naj pošlje naročnino — 80 kr. vredništvu Glasnika, Poljanska cesta št. 58; za pol leta 40 kr., za četrt leta 20 kr. Najbolje je, da jih več skupaj dobiva list pod jednim zavitkom na en naslov. Kar kdo more, stóri, da se povzdigne naš list: Vzajemnost nas bo rešila!

Uredn. »Glasnika«

Naša organizacija.

Uvod. Dandanes, ko je v polni veljavi izrek: v združenju je moč, potrebno je za vsak stan, da se v

ni mogoče, mogoče je, ako se jih v isto zadevo združi več skupaj. Zato pa tudi vidimo koliko različnih društev, družb in političnih strank je oživelo; katerih vsaka ima namen izvršiti svojo nalogo s tem, da si pridobi, kolikor je mogoče veliko somišljenikov in privržencev, potem pa z veliko združeno močjo skuša doseči dotični namen. Tudi mi slovenski delavci začeli smo se združevati, predramili smo se iz dolgega spanja nebržižnosti za javnost in zase. Vstanovilo se je v Ljubljani slov. katol. del. društvo, katerega namen je zabranjevati po postavnem potu čedalje bolj se razširjajočo revščino delavskega stanu, podpirati delavce v njihovih nadlogah in vstopati za njihove pravice, katere jim pripadajo kot ljudem in kot državljanom. Da se pa to povsod zgodi, potreba je, da si delavci snujejo in ustanovljajo povsod, kjer jih je več skupaj, slovenska katoliška delavska društva. Taka društva naj bodo ognjišča slovenskim delavcem, katerih ogenj naj ogreva in greje vse slovenske delavce, učijo naj jih izpoznavati pravo od nepravlega, dobro od slabega, medsebojnega prijateljstva, stanovske zavesti, učijo naj jih dalje, da si mora vsak stan sam pomagati do zboljšanja in kažejo raznih pripomočkov, s katerimi jim je mogoče zboljšati svoje stanje; s kratka, taka društva naj bodo zavodi splošne delavske izobrazbe in zavednosti. Podlaga teh društev in naše organizacije bodi krščanska vera, ker le ona ima vsa svojstva, s katerimi je mogoče za stalno zboljšati današnjo revščino delavskega stanu. »Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe; kar ti nočeš, da bi ti drugi storili, tudi ti drugim ne stori«, to je nauk naše sv. vere, in ako bi vsi ljudje, bogati in revni po tem nauku živeli, bi ne bilo dandanes toliko uboštva in nadlog na svetu. Ker so pa ljudje iz dobičkaželjnosti pozabili ta nauk, jih je potreba prisiliti s postavami, da se bo z delavci v splošno ravnalo po tem nauku. Da se pa dosežejo take postave, potreba je, da delavci vstopijo za iste tudi sami, in se združijo.

Imamo pa delavci še neko drugo organizacijo, in ta je socialna demokracija. Tudi ona si prizadeva zboljšati stanje delavcev, toda na čisto drugi način. Socialna demokracija je organizacija brez vse vere, ona zametuje v svojem temelju vero v Boga, in v neumrjčnost človeške duše, ter s tem človeka uvrstuje mej bolj razvite živali. Vsled tega se pa tudi vsa delavska organizacija v socialni demokraciji opira na dejanjsko moč delavcev, to se pravi, delavci si bodo morali svoje pravice pridobiti z dejanjsko silo, to se pravi, predno bodo delavci dosegli svoje pravice, bode tekla v potokih ljudska kri. To je načelo socialne demokracije gledé pridobitve delavskih pravic. Zakaj pa ima socialna demokracija take nazore? Zato, ker zametuje vero v Boga, in ker vsled tega nima vere v pravičnost, ampak samo v dejanjsko moč človekovo. Kako pogubno da je to za človeštvo samo, se skoro ne da zapisati. Kam pride človeštvo, ako bo vedno navezano le na pest? Po tem nazoru bi morala povsod odločevati pest. Kje je tukaj zboljšanje človeške družbe? In tukaj bi se v tem slučaju, ko bi prišla socialna demokracija na vrhunc

države, gotovo vresničile besede: Kraljestvo zgrajeno s pestjo in bodalom, bo razdejeno z istim orožjem. Iz tega je popolno razvidno, da socialna demokracija nima zmožnosti vstanoviti stalnega zboljšanja delavskega stanja. Njena zmožnost sega le do krvavega preobrata, dalje ne. Mi pa, ki verujemo v Boga in njega modre naredbe, ki verujemo sami v sebe in v pravičnost po sveti veri, mi se nočemo podajati socialnim demokratom kot tista sila, ki je namenjena preobrniti ves sedanji človeški družbeni red s krvavim preobratom, in na njega mesto postaviti »ne vem o k a k o i n k a j« in »b o m o ž e v i d e l i.« Ker je razvidno, da nam socialna demokracija nikdar ne bo zboljšala stalno našega položaja, in ker zraven tega nihče ne vé, kako bo potem, ko bo vse preobrnjeno, zato pa mi rajši nastopimo pot, po kateri vemo, da pridemo do boljših časov, in da bo tisto boljše tudi stalno. Združujmo se torej v slovenska katoliška delavska društva, organizirajmo se najtesneje, in tako po potu postave vstopimo za našo boljšo prihodnost. Podlaga naše organizacije pa bodi katoliška vera in krščanska pravičnost: — v s a k e m u s v o j e .

Resolucije ljubljanskega slov. katoliškega delavskega društva.

Slov. katol. delavsko društvo je na svojih shodih v resolucijah izjavilo svoje misli. Te resolucije bo prinašal Glasnik, ki bo radovoljno odprl predale tudi vsakemu drugemu društvu naše organizacije. Najpreje pričenjamo z resolucijami sklenjenimi na javnem shodu imenovanega društva dne 23. kimovca 1894.

I. Resolucija „o našem temelju“.

Na javnem shodu priznava »slovensko katoliško delavsko društvo« Kristusovo vero za glavno in javno reč, za temelj dobro vrejene človeške družbe, za branik prave omike in izobraženosti in za poročstvo njenega večnega in časnega blagra in je prepričano, da se da razrešiti socialno vprašanje samo s pomočjo vere; zato hočejo delovati njegovi udje, da bi bilo vse življenje v družini, v občini in v državi napojeno s krščanskim duhom. Zaradi tega se izražajo proti brezverski šoli in neverno liberalnemu zakonodavstvu in zahtevajo da bi se vse zakonodavstvo vršilo v soglasju s krščanskimi resnicami.

Ravno tako zahtevajo nedeljski in prazniški počitek. Od sobote ali predpraznika do ponedeljka ali dne po prazniku imej delavec 36 ur počitka. Pri tistih podjetjih, koder ni mogoče vstaviti dela, naj se pa delavci tako vrsté, da se bo delavcem dal vsaj vsako drugo nedeljo in vsak drug praznik omenjeni potrebni počitek. Vzlasti je potrebno, da bi bili s krščanskim duhom navdani in da bi v njem delovali ne le vsi delavci, marveč tudi vsi delodajavci, ker samo tako se vstanovi soglasje in mir mej obojimi in slučajne nesložnosti se lahko in brž poravnajo.

II. Resolucija „o narodnosti.“

Ker mi delavci vemo, da smo tudi del slovenskega naroda, ker zametujemo načelo socialnih demokratov,

da se ima izključiti iz delavskih organizacij vsako narodno mišljenje, ker smo prepričani, da narodno mišljenje in narodno delo ni v škodo skupnim delavskim težnjam, katere pripadajo v rešitev skupno vsem narodom, ker je dolžnost vsakega, da dela po svoji moči v korist svojega naroda, zato izreka današnji javni shod slov. katol. delavskega društva, da naj isto vstopa tudi za prava in ravnopravnost Slovencev, in da naj kolikor mogoče širi poleg verske tudi narodno zavest mej delavci.

Politika po svetu.

Na tem mestu hočemo opisavati v svojem listu važnejše dogodke iz tistih visokih krogov, ki s postavami, naredbami, ukazi itd. vladajo države, ki odločujejo tudi o delavskem stanu — brez delavcev. Zato pa ravno nismo v svoji sodbi od nikogar odvisni, nego od načel krščanske pravičnosti, po katerih zahtevamo zase pravice, od poslancev pa poštenega, značajnega delovanja. Krščanska načela dobro ločimo od oseb in strank, katere govoré o načelih najraje le pri volitvah, pri delovanju se pa zanje mnogo ne menijo, češ praktična politika nas sili, da se sedaj malo poskrijemo, sedaj zopet malo pokažemo, sedaj iščemo tu, sedaj tam zaveznikov. Po naši sodbi je praktična politika jedino tista, ki res skrbi za ljudstvo, ne pa samo zato, da obstane kaka manj ali bolj trdno zveržena stranka. Stranke z različnimi imeni minevajo, ljudstvo ostane in krščanska načela ž njim in v njem. Za sedaj smo prepričani, da je prva potrebna stvar boj proti židovskemu liberalizmu in njegovemu spačku v življenju — nekrščanskemu kapitalizmu. Kedor tega ne priznava ali ne dela po tem, ni za nas in mi pravimo tudi, da je slab poslanec. — Toliko bodi za uvod, sedaj si pa oglejmo kaj se je zadnji čas za nas važnega zgodilo. Začnimo doma!

Volilna pravica. Ravno sedaj zborujejo naši poslanci v državnem zboru. Dne 16. vinotoka je poslanec Pernerstorfer, ki je socialno-demokratičnega mišljenja predlagal nujni predlog, naj sklene zbornica, da mora volivni odsek v štirih tednih izdelati in predložiti zbornici nov volivni red v pretresanje. Dne 19. vinotoka je o tem govoril. Njegov predlog je propadel s 43 proti 120 glasovom. To glasovanje nam zopet kaže, da na razširjenje volivne pravice lahko čakajo tisti, ki — jo že imajo, še ložje pa tisti, ki so — že poslanci, po starem izvoljeni.

Nedeljski počitek. Trgovski minister Wurmbrand je predložil državnemu zboru načrt zakona o nedeljskem počitku, ki obsega ob kratkem to-le: Vsako obrtno delo je ob nedeljah prepovedano. Počitek se prične ob šestih zjutraj in traje najmanj 24 ur. Dovoljena so dela, ki so potrebna za čiščenje in vzdržavanje zavoda, ali pa poprave, ki se niso mogle, ali niso smele mej tednom izvršiti; dovoljena so tudi slučajno neodložljiva ali za javno varnost potrebna dela. Vsak podjetnik pa mora imeti izpisek vseh delavcev, ki delajo ob nedeljah navedena dela; v tem izpisku mora biti njihovo ime,

delo, kraj in čas dela. Če to nedeljsko delo traja več, nego tri ure, in če so delavci s tem zadržani od božje službe, mora se jim dati vsako tretjo nedeljo po 36 ur počitka, ali pa vsako drugo vsaj 12 ur t. j. od šestih zjutraj do šestih zvečer. Če pa niso zadržani od božje službe, se jim mora dati kak drug dan v tednu 24 ur počitka. Ministerstvo (trgovinsko in notranje) more dovoliti ob nedeljah delo, koder je po svoji lastnosti potrebno. Vendar pa se morajo opustiti ob nedeljah vsa postranska, pripravljavna ali pomožna dela. Delavci morajo imeti tudi tu počitek, kakor je preje naveden. Pogoji nedeljskega dela morajo biti napisani v deželnem jeziku v delavnicah. Trgovcem se dovoljuje največ šest ur nedeljskega dela. To odločuje deželna vlada posvetovavši se z občinami in občinstvom. Če je kedaj n. pr. ob cerkvenih žegnanjih večja potreba, sme dovoliti do deset ur. Ozirati se pa mora pri tem na dopoludanje božjo službo. Službujoči pri trgovini morajo imeti vsako drugo nedeljo popolnoma počitek, če se jim ne more dati vsako nedeljo od 12. ure opoldne do drugoga jutra; ali pa se jim mora dati mej tednom pol dne počitka. O praznikih dopoldne se mora dati delavcem toliko prosto, da morejo k božji službi. To so poglobitve točke v tem načrtu. Glavna napaka je v tem, da se delavcem ob nedeljah ne določuje 36 ur počitka. Kedo bo posvečeval nedeljo, če še-le ob šestih zjutraj pride z dela? Najbolje bi bilo pač, kakor je na Angleškem, že v soboto nekoliko časa preje končati delo, da si delavci lahko nakupijo česar jim je treba. Sicer pa moramo reči, da je v tem načrtu marsikaj dobrega. Mi ne želimo, naj se ne vsprejme; ali hkrati moramo reči, da boj za 36 urni počitek ob nedeljah nam še vedno ostane.

Domovinska pravica. O ti stvari se že dolgo prepirajo. Čudno je res in za delavski stan jako hudo, če mora n. pr. oslabei delavec, ki je celo življenje preživel izven doma, na stara leta v domačo občino, koder ga nobeden več ne pozna. Občina in on sta nezadovoljna; toda domovinska pravica se ni menila zató. Tija, kamer si pristojen, pojdeš, in — mir besedij. Sedaj pa je ministerstvo predložilo državnemu zboru v tem obziru to-le izpremembo; občina ne more zavreči nikogar, da bi ga ne vsprejela váse, če stanuje pet let neprenehoma v nji in plačuje kak naravnostni davek; kedor pa ne plačuje naravnostnega davka, mora biti najmanj 10 let v občini in mej tem časom ne sme dobivati ubožne podpore; potem postane občan. — Ta načrt nam spričuje, da samo krpanje ničesar ne izda. Liberalizem, na katerem sloni naša država, je ves napačen in dokler bo veljala svobodna konkurenca, svobodna špekulacija, svobodna selitev, nam vse izpremembe domovinske pravice ne bodo pomagale. Male občine, koder si bo kak kapitalist napravil tovarno, bodo po tem načrtu zelo oškodovane; delavcem pa le malo pomagano. Domovinska pravica se ne da sama zase tako odločiti, da bi bila pravična; treba je hkrati izvršiti vse druge zakone v varstvo delavcev, posebno pa jim preskrbeti pokojnino za starost. Pri

načrtu je tudi to napek, da se bodo jela šteti leta bivanja še-le, ko se potrdi zakon.

Delavski odbori in razsodišča. Polovičarstvo v skrbi za delavski stan se razvidi tudi iz načrta, ki ga je državnemu zboru predložil minister Wurmbrand o delavskih odborih in razsodiščih. Prve predlaga podjetnik sam, to se pravi: če jih bo hotel jih bo predlagal, če ne, se ne bo menil zanje. V te odbore si volijo delavci v tajnem glasovanju svoje zastopnike za tri leta; kar stane ustanovitev, plača delodajavec. Odbori morajo paziti na delavni red; o njem soditi, sodelovati pri napravah v obrambo življenja, zdravja in nravnosti, posredovati mej delavci in delodajavci, preiskovati pritožbe in pomirjevati prepire mej delavci in delodajavcem, nadzirati učence in mlade pomočnike, kako se učé in obnašajo. — Kaj pomaga ves ta načrt, če ne bo delodajavcu všeč. Na vsak način bi se morali vsi delodajavci prisiliti k temu, sicer ostane vse le — na papirju. Drugi del tega načrta govori o razsodiščih:

Razsodišča se sestavljajo po strokah; ustanavljati jih ima deželna vlada. Predsednika in njega namestnika imenuje vlada, zastopnike delavstva in delodajavcev, (najmanj po 3, največ po 5) volijo delavci oziroma delodajavci za tri leta. Delavci dobé za delovanje v teh razsodiščih odškodnino. Obravnavajo ustmeno in smejo vabiti priče in zvedence; obravnav ne prenehajo, dokler ne dosežejo sprave, ali ne izprevidijo, da ni mogoča. V tem slučaju proglásé vendar svojo razsodbo. — O teh razsodiščih moramo reči, da bodo toliko časa brez večjega pomena, dokler ne bodo obvezna, to se pravi, dokler ne bo veljala razsodba, ki se mora v vsakem slučaju proglasiti, toliko, kolikor razsodba pri drugih sodiščih.

O vseh teh načrtih pravimo tedaj, da imajo nekaj dobrega zrna, ki pa ne bo rodilo za nas mnogo sadov, dokler se ne izpopolnijo. Kot dober začetek zaželjenega nadaljevanja jih pa iz srca pozdravljamo.

Na Laškem je dné 21. vinotoka minister Krispi razgnal vsa društva, ki imajo naslov »društva socialistične stranke laških delavcev« in sicer ne samo politična, marveč tudi izobraževalna, podporna in strokovna. S tem je udaril laške socialne demokrate jako hudo, a morda sebe — še bolj. S takimi pripomočki ne bo nikdar ugnal socializmov.

V Belgiji se je vršila vprvič volitev v zbornico po novi volilni pravici (samec ali brez premoženja ima po nji 1 glas, oženjen in srednje premožen po 2 glas, premožni in izobraženi po 3 glasove). Dosedaj je imela liberalna stranka 50 svojih poslancev; sedaj jih je dobila 19; katoličani so imeli dozdej krog 90 svojih; sedaj jih imajo 104; soc. demokratje so jih dobili 29. Ta volitev nam kaže, kako neumno se je bati splošne volilne pravice tistim, ki se opirajo na resnico in pravico. Katoliška cerkev bo tem zmago-slavnejši, čim manj se ji bo treba opirati na mogočnike in čim bolj se bo dala priložnost priprostemu ljudstvu potegniti se zanj.

Na Ruskem je car Aleksander III. blag in pošten mož, v hudih bolečinah umrl 1. listopada krog 2. popoldne za boleznijo na ledicah. Dobil si jo je, ko so napadli nihilisti njegov vlak pri Borkah 1. 1892 in ga razrušili. Car je bil mogočen, a smrt je še mogočnejša.

Razvedrilo.

Sprava.

(Povest iz delavskega življenja.)

I.

V bornem delavskem stanovanju je na revni posteljici bolečin zdihovala mlada deklica Helena Črnetova, dan, predno je bila odmenjena, da prejme prvič sveto obhajilo. Pobožna mati jo je na to pripravljala, ne le zadnji teden, temveč celo leto. — Neizrečeno in brezmejno je bilo zato tudi njeno veselje in hrepenenje po bližajočem se presrečnem dnevu. Toda, kar na mah skalj prozorno morje njenega veselja bridka nezgoda. Prejšni večer je padla tako nesrečno, da si je nogo zlomila. Stokajočo od bolečine so jo našli sosedge in jo domov prinesli. — Bilo je pa to tem žalostnejše, ker so bili že vzroki te nesreče obžalovanja vredni.

Mati jo je poslala že pozno v noč po očeta, v bližnji gostilni popivajočega. Ker pa ni hotel iti, se je zopet sama vračala; v preveliki tmuni pa zajde iz poti in pade v globok jarek, kjer leži jokajoča celo uro, dokler jo mimogredoči ne najdejo. Zdaj prebdi vso noč, dokler ne naznanijo jutranji solnčni žarki novega dne. Tu se ji pridruži k telesni bolečini še dušna, namreč — da ne bode s tovarišicami pristopila k Gospodovi mizi; poleg tega pa še vé in čuti, kako žalost pripravlja oče s pijančevanjem ubogi materi.

Tomaž Črné, Helenin oče, je bil jako nesrečen človek. Poprej je bil zelo priden in vesten delavec in zadovoljen v krogu svojih dražih; imel ni sicer nič preveč, a pomanjkanja ni vendar trpel nobenega. Delal je v Korenčanovi tovarni, ki je bil jeden redkih ter poštenih mož, ki ni le po dolžnosti delavcem plačeval, temveč tudi sploh pomagal, komur je le mogel. Pa kljub temu so se našli i tu taki, ki po slabih socijalističnih listih navdani, črtijo vse druge stanove.

To je Korenčana jako bolelo posebno, ker se je postavil na čelo tem nezadovoljnežem mož Črne, katerega je zaradi velike pridnosti in delavnosti zelo cenil; zadnji čas se je pa žal, popolnoma izpremenil. Ko je pa le vedno bolj in bolj rogovilil in druge podpihaval, mu reče nekega dne gospod, ko mu je ravno plačilo 14ih dnij izplačeval, da ga nič več ne potrebuje. Črne vzame prevzetno denar, in hajdi z njim v gostilno, kjer potem popiva s tovariši, dočim žena in otroci doma pomanjkanje trpé. Hudo, res prehudo bi se jim godilo, da se jih ni usmilila dobrotljiva gospa, po revnih delavskih kočah dobroznana, gospa Korenčanova, tovarnarjeva soproga. Dobra gospa ni bila nikakor takó srečna, kakor so si mislili ljudje; tudi njo je trla tajna bolezen,

katere si je zmanjševala s tem, da si je naložila v dolžnost, vse življenje pomagati revežem in ubožcem. Marsikatera ubožna delavka bi vedela o njenih dobrotah veliko povedati, a največ — Črnetova soproga. — Ko je prišla pred dvema dnevoma zopet gospa Korenčanova, ter prinesla Heleni krasno belo oblačilce za prvo sveto obhajilo, ravno tisto oblačilo, katero je imela pred jednim letom njena lastna hči ob jednaki priliki, se zaslepljeni mož grdo zadere; »Ne maram ničesar od bogatih oderuhov! Plačujte bolje delavce, potem si bomo pa lahko sami obleke kupovali!«

Jako hudo je délo to dobri gospoj, pa kljub temu pride vendar zopet, ko zvé o nesreči Helenini, ji prinese razne okrepčave, pošlje po zdravnika, ter ostane več ur pri postelji bolnega tujega otroka, med tem, ko lastni oče v gostilni denar zapravlja in zmerja njo in njenega soproga z bogatimi oderuhi.

Dasiravno je bila Helena še otrok, vendar je dobro vedela na kako nevarnem potu je oče; zato se ji pre-gibljejo drobne ustnice in sliši se tudi tajen šepet, — moli za očeta, med tem ko njegove ustnice govore le grde besede in kletve. — To noč gledajo zvezde zopet ono družinsko podobo, katera se vidi često pri socijalistih: Otrok, ki je po nedolžnosti in pobožnosti še najbližji Bogu in resnici, moli; mati, sključena od skrbij in težav, joka; oče pa, v zaslepljenosti, slabe volje in jeze, kolne. Tu je torej oni odločilni boj, kjer ima zmagati pravo ali nepravo, tu je boj med življenjem in smrtjo.

II.

Krasno jutro je nastopilo po oni noči. Zastave vihrajo daleč tja po zraku iz cerkvenega zvonika in iz drugih hiš. Zvonovi doné mogočno iz visokih lin ter naznanjajo veliki dan. — Deklice v belih oblačilih pristopijo k mizi Gospodovi, kjer stoji častitljiv duhovnik, držeč v roki Tistega, ki je svet odrešil.

O lepi dan, katerega ne more pozabiti nobeden katoličan, naj bode tudi sto let star! O dan milosti in blagoslova, žarek nebeške svetlobe, ki razsvetljuješ pot življenja! O pravi, resnični božji dan, pri čegar spominu stopijo najbolj neobčutljivemu možu solze v oči!

Solze so stale tudi ono jutro v očeh bolne Helene, solze bolečine, da ne more iti z drugimi k prvemu sv. obhajilu, — in solze veselja o veseli vesti, katero je zvedela.

Pred Helenino posteljo sedi gospa Korenčanova, ji obriše iz očí solze in reče prijazno:

»Le pripravi se, ljuba moja, tudi k tebi pride danes Jezus z nebes, kajti govorila sem z duhovnikom, kateri mi je obljubil, da pride takoj po cerkvenem opravilu tudi k tebi, da ti podeli prvo sv. obhajilo.«

Kmalu nato prinese njena dekla poln jerbas raznovrstnih potrebnih stvarij v sobo, in ne dolgo — pa je bil majhen altarček narejen, dasiravno ne tako mogočno in veličastno kakor v cerkvi, pa vendar še zadosti lepo.

Kmalu preide čas pripravljanja, kajti že se bliža slovesni sprevod z Najsvetejšim. Naprej gre cerkveni strežnik v rudečem oblačilu, s svetilko in zvončkom v

roki, za njim stopa duhovnik, ki nosi v roki presveto rešnje Telo — pa to ni župnik, temveč visok, častljiv gospod s srebrno-belo brado; na prstu ima dragocen prstan, na vratu mu pa visi velika, zlata verižica s krasnim, bliščečim križcem, — bil je brat gospe Korenčanove, misijonski škof v Indiji, ki je prišel zaradi zdravja za malo časa v ta kraj. Ljubezen njegove sestre do revnega otroka ga je tako ganila, da je ubožci sam prinesel prvo sv. obhajilo. — Njemu na strani gresta dva duhovnika, katerima sledi dolga vrsta belo oblečenih deklic, sovrstnic Helene. Neizrečeno veliko ljudij se je zbralo pred kočo ubozega delavca, in vsak je blagroval srečno deklico, ker jo je doletela tolika čast.

Soba je bila veliko premajhna, da bi mogli iti vsi spremljevalci sv. Rešnjega Telesa vanjo. Deklice v belih oblačilih so klečale v stranski izbi ter molile glasno: vero, upanje in ljubezen.

V kotu bolniške sobe kleči mož, glavo ima povešeno na prsa, solze mu kapajo na zmršeno brado, — vidi se mu na obrazu notranji boj; nihče drugi ni, kakor — Tomaž Črne, Helenin oče. Kaj neki ga tako mori?

Nihče ne vé. Milost božja deluje sicer tiho, a z neizrečeno močjo. Trenotek zadostuje, da pride svetel žarek milosti božje v največjo temó, da se najbolj zakrkneno in zamrzneno srce omeči in na novo oživi.

Narava potrebuje tedne in dneve, da prenaredi zopet iz mrzle zime lepo, oživljajočo pomlad; božja milost potrebuje le trenotek in spremeni človeško srce.

Taka srečna ura je prišla sedaj tudi za Tomaža Črneto, hitrejšo, kakor so mislili dobri ljudje, ki so poznali njegove razmere, in ki so imeli z njim sočutje. V njegovem srcu se je izvršila popolna izprememba. Oni angel, ki je štel otročje solze veselja, je nesel tudi pred prestol božji solze kesanja k Bogu se povrnivšega očeta.

Ko je bilo sveto opravilo končano, in so že vsi ljudje odšli, pristopi Tomaž k gospej in reče kratko:

»Bog naj vam plača! Odpustite mi!« Več ni mogel govoriti, kajti hotel je kot mož hitro solze skriti, ki so mu stopile v oči.

»Je že dobro«, odvrne gospa, »soprog mi je rekel, naj vam sporočim, da pridete popoldne k njemu, ker ima z vami nekaj govoriti.«

* * *

Kaj sta imela med seboj, ni zvedel nikdo. Le iz obraza moževega je bilo videti, da je moralo biti nekaj dobrega.

»Jutri grem zopet na delo«, reče ženi, ko pride domov, »in tu imamo nekaj za slučaj, ako bi trpeli pomanjkanje. To je darilo dobrega gospoda in gospe za našo pridno Heleno.« S tem ji poda hranilnično knjižico, kjer je uloženih, na ime Helena Črne, 300 gld.

Prvo soboto pride uro prej, ko po navadi domov, se preobleče in gre v cerkev, kjer se zopet jedenkrat izpove po dolgo, dolgo letih. Tam zadobi zopet mir,

katerega vsi posvetni osrečevalci ne morejo dati, mir z Bogom, s svojimi zapovedovalci, z bližnjim in mir s samim seboj.

Tu se je mož zopet spravil z Bogom, in ta sprava mu je položila temelj k poznejšemu, srečnejšemu življenju.

Zdravje.

Stanovanje. Človek je vezan po svojih duševnih in telesnih potrebah na človeka in to tem bolje, čim više stoji v duševnem razvoju. Da se zadosti tej potrebi, nastale so one prve socialne organizacije, ki so ob enem najpriprostejše, da stanuje več ljudi v enem in istem kraju po vaseh in mestih. In kakor ima vsaka reč dobro in slabo stran, ima jo tudi ta. S tem, da se tlači vse v jedne kraje in mesta, je pač nekaternikom pomagano, velika večina je pa na slabšem. Pomagano je namreč samo tem, ki imajo veliko denarjev in si lahko vredijo vse svoje stvari po svoji volji. Množica ljudstva pa je v tem prikrajšana. Ne samo, da ima slabše stanovanje, ima je tudi navadno na slabšem kraju. Ker pa je dobro stanovanje velikanskega pomena, hočemo nekoliko povedati, kaj se ima zahtevati od zdravega stanovanja. Prvič se ima pregledati mesto, na katerem stoji stavba. Čim bolj suha so tla, tem zdravejša so stanovanja. Gotovo pa so stanovanja v takih hišah nezdrava, ki stojé na močvirnatih ali vlahkih tleh. Tudi hiše, ki so zidane na zavoženih prostorih, niso prav zdrave. Važna je tudi okolica za dobro in prijetno stanovanje. Okolica z drevedri in vrta je seveda najbolj primerna, ker prihaja iz teh zdravejši zrak in ima ob enem prostor, ki služi otrokom v zabavo. To se le redkokrat lahko zahteva, pač pa to, da imajo hiše vsaj primerna dvorišča. Da so stanovanja, ki so proti solncu, ugodnejša zdravju, kot ona, ki so v kakih zaduhlih kotih, je pač umevno.

Tudi snov, iz katerega je hiša, ni brez pomena za zdravo stanovanje. Vsakemu je znano, da so stanovanja z mokrimi stenami jako nezdrava in da veliko boleznij nastane vsled tega. Gledati moraš torej na to, da so stene suhe, ako vzameš kako stanovanje. Ni dobro tudi prezkodaj po dozidani hiši najeti stanovanj, potrebno je, da se take hiše poprej dobro presušijo.

Ravno tako nezdrava so stanovanja podzemeljska, ker jim primanjkuje svetlobe in čistega zraka, razven tega pa so še navadno mokra.

Mi se le čudimo, da se še v tem stoletju, ko je že vendar vse tako mogočno napredovalo, stavbinski red ni spremenil tako, da bi se zidanje takih pozemeljskih lukenj sploh prepovedalo.

Nekoliko boljša so stanovanja pod streho; vendar so po leti prevročá in po zimi premrzla. Tudi gledé vrejevanja stanovanja samega je važno vedeti, kaj se lahko zahteva. Tu zahtevamo za eno delavsko družino dve sobi in eno kuhinjo. Eno sobo za dnevno delo, drugo pa za spalnico. Spalnica pa né sme biti kaka luknja; navadno se misli, da je za spalnico vse dobro.

Spalnica more imeti prvič primerno velikost, mora biti torej visoka in prostorna in drugič zračna. Da bo pa stanovanje zdravju ugodno, treba je še drugih rečij. Glavna stvar je seveda snaga. Vse odpadke je treba takoj odpraviti in sicer predno se razkrojijo in zrak okužijo. Sobe se imajo zračiti po leti vsaj dvakrat na dan in po zimi vsaj jedenkrat.

Da se morajo čistiti tla, pohištvo itd. je samo ob sebi umevno. Dobra in prijetna stanovanja delajo družine vesele in zadovoljne; vsak rad ostaja doma pri svojih. Kar je za posameznika obleka, to je za družino stanovanje.

Novo zdravilo zoper »davico« se imenuje Behringov Heilserum. To je krvnica, ki se dobi od takih kônj, ki so nalašč zato zastrupljeni z davičnim strupom. To dela veliko hrupa v zadnjem času po vseh deželah. Ni čuda; saj bi bile želeči, da se tudi ti nesrečni boleznik enkrat vendar postavijo meje. Kakor je slišati, se je to zdravilo obneslo po drugih krajih. Tudi v Ljubljani na Poljanah na infekcijskem oddelku se je poskušalo to sredstvo pri nekem 14-letnem fantu. In če smemo že iz tega samega slučaja soditi, hode ta bolezen, ki je vsako leto tisoče in tisoče otrok pobrala, se vendar omejila. Dotični fant se je namreč koj drugi dan, ko se mu je pod kožo spustilo Behringovo sredstvo, dobro počutil, smrad iz ust je izginil in tudi požiral je lahko koj drugi dan vse, med tem, ko mu je to prej nemogoče bilo.

To vest smo prinesli zategadelj, da opozarjamo vse stariše na to novo zdravljenje, če bi se mogoče pojavila pri kakem otroku »davica«.

Drobtine.

Čudno! Kakor smo za gotovo poizvedeli iz Zagorja, pri tamošnjih ljudskih shodih ni nikdar nobenega voljenega predsednika, marveč se kar po »domače« naredi. Pa saj zagorskim — rudarjem ni družega vedeti, kakor da prinesejo svoje mesečne doneske. Tako si menda mislita tista dva, ki hodita v Zagorje ponje; rudarji si bodo pa to pač dobro premislili in ne dvomimo, da bo njih misel kmalu precej drugačna od njune.

Ponižno vprašanje. Ker skoro gotovo vem, da sedaj vredništvo »Glasnika« še nima koša za popir in za nerabljive dopise, zato se požurim Vam poslati sledeče ponižno vprašanje, katero mi boste morda mogli pojasniti. Pri shodu železničarjev pri Perlesu sta bila navzoča tudi Grablovic in Brozovič. Prosim Vas, blagovolite mi razjasniti, h kateri stroki železniškega obojja pa spadata ta dva? Potem je bil pa shod kovinskih delavcev pri Lozarju, in glejte tudi med temi so bili Grablovic, Železnikar in Kordelič, ki vsi trije, kolikor mi je znano delajo včasih s šivanko in šilom. Prosim Vas, ali tudi ti trije vsled svojega orodja pripadajo h kovinskim delavcem? Radovednež.

Odgovor vredništva: Kovinsko delo imenovanih mož ste prav opisali; da pa spadajo tudi k železničarjem, ne vemo družega vzroka, nego da se menda na tuje stroške vozijo po železnici na misijone v Zagorje, Kamnik, Tržič itd., kedar jim ne izpodleti. Sicer pa smejo vsi tisti, ki so po milosti Nj. judovskega veličastva dr. Viktorja Adlerja in njegovih judovskih tovarišev imenovani za plačane agitatorje, govoriti o vsem in povsod, seveda le, dokler — jih kedo hoče poslušati.

»Naša pesem« je že vglasbena; vsprejeli smo namreč tisti napev, ki rabi češkim krščanskim delavcem. Dobiti ga je mogoče pri slov. katoliškem del. društvu v Ljubljani.

Prisilna delavnica. Kranjska dežela je tako srečna, da ima v svoji lasti veliko hišo, koder se zbirajo iz laških, nemških in naših dežel tisti moški, katere so nesrečna vzgoja, vlastna izprijenost, postava o »posu« ali drugi vzroki naredili za kandidate raznih hudodelstev. Ta hiša se imenuje prisilna delavnica. Če bi sodili po učinkih njen namen, potem bi smeli reči, da pripravlja prebivalce za Grad in jemlje poštenim delavcem in obrtnikom zaslužek. O kakem poboljšanju, ali o kaki vzgoji ni besede v ti hiši. Duhovnika sicer imajo, a kaj se hoče, ker je po naših liberalnih načelih duhovnik v kaznilnicah in prisilnih delavnicah — z a d n j i, malo da ne brez veljave. Hišno vodstvo skrbi samo zato, da mu njegovi varovanci — delajo, ker ima od zaslužka nekaj odstotkov zase. Nesnažnost in nered sta v hiši doma. To se izprevidi že odtod, da je vojaško poveljništvo naznanilo, da vojaki ne morejo biti odgovorni, če kateri uide, dokler so sedanje razmere v hiši. Na životu prisiljenega delavca ne doboš za dlan prostora, ki bi ne bil opikan od tistih malih mrčesov, ki se redé s človeško krvjo. In mej prisiljenci je mnogo dečkov od 10—14. leta. Marsikateri kaznjeneč na Gradu, ki je bil preje v prisilni delavnici, se je že izjavil, da je samo zato naredil kako hudodelstvo, da se je rešil neznosnih razmer in prišel na Grad. In najhujše je za kaznenca, ko prestane svojo kazen, če mora — v prisilno delavnico. Vsi dobri sklepi mu splavajo po vodi, ker npravne razmere v ti hiši so — res strašne. Seveda se ne sme vse izvedeti, a če bo treba, postrežemo z zanimivimi dogodki iz zadnjega časa. Iz vsega sveta natepeni prebivalci te hiše, katera v svoji sedanji vredbi nič ne koristi, pa jemljejo kruh domačim poštenim delavcem. Najžalostnejše je pa to, da jih podpirajo domači meščanje. Nekateri delodajavci si najemljejo delavce skoraj samo od tam; ob svojem času bomo vse take domoljube našeli v »Glasniku.« Za danes omenjamo le, da je tvrdka Hruza in Rosenberg, ki petonira kanal na Rimski cesti, pred dobrim tednom odpustila deset domačih delavcev iz dela in si najela — prisiljence. In ti prisiljenci se obnašajo tako surovo proti domačim delavcem, da je groza. V kanalu je na primer nedavno trojica prisiljencev z nožmi hotela napasti poštenega delavca in komaj jim je ubežal. Takih razmer seveda visoki gospodje ne poznajo in če jih poznajo, menda zmigajo z ramami, češ: »Saj je samo delavec!«

Dr. Šajher, profesor v šenthipoliški bogoslovnici, je bil te dni izvoljen v državni zbor. Liberalci so delali na vse kriplje, da bi ga vrgli, toda — ni šlo. Dobil 237 glasov, njegov nasprotnik pa samo 103. Krščanski delavski stan ima zopet jednega poslanca več v državnem zboru, in sicer značajnega in učenega moža, ki bo brez dvojbe z dr. Luegerjem in drugimi krščansko-socijalnimi poslanci veliko storil delavcem v prid.

Socijalistična slika. Dne 21. vinotoka se je sešlo 220 socijalno-demokratskih odposlancev v Frankfurtu ob Majnu iz vseh vetrov nemškega cesarstva, da bi zborovali o svojih težavah. Sklenili niso nič posebnega. Dvorana, v kateri so imeli svoje seje, je bila res socijalistično našemljena. Vse je migljalo rudečih cunjic, stene so bile z rudečimi plahtami zagrane; vmes sta gledali doprsni podobi dosedaj jedinih dveh socijalističnih »svetnikov« — Marksa in Lassalla, na jedni steni je pa neki pocestni mazač zmazal to-le imenitno sliko: Spredaj stoji krepek vojak, ki brani s topom razpadli nasip; za njim se stiska ves prihuljen na denarja polnimi vrečami debel kapitalist in njemu ob strani stoji nagnusno naslikan frančiškan, držéč v roki knjigo, na kateri je napisano: S v. p i s m o; nad vsemi se guglje v zraku razgaljena ženska, držeč gorečo bakljo v rokah, v ozadju se pa podira cerkven stolp. — Ta slika jasno kaže, da stavijo socijalni demokratje v jedno vrsto kapitaliste — vero in duhovnike. Mi pa mislimo, da bo preteklo še precej vode, predno bodo socijalistične cape jele podirati cerkve.

Dokazi z ulice. Ministerski predsednik je rekel v svojem govoru o dunajskih socijalističnih izgrelih in o splošni volivni pravici, da poslanci ne potrebujejo dokazov z ulice. Mi pa menimo, da bi jih bili zelo potrebni, da bi izpoznali, kako žalostno se godi četrtemu delavskemu stanu. Seveda ne mislimo tu dokazov s kričanjem ali pretepom, marveč dokaze, kakoršne jim o delavski revščini kaže vsakdanje življenje. Danes jim podajemo mi jeden tak dokaz: Pred Grečljevo lekarno je stopil pred nekaj dnevi proti večeru slabo oblečen možák k stražniku in ga prosil, naj ga zapre, da bo imel vsaj prenočišče, ker nima nikjer nobenega znanca a tudi nič denarja. Stražnik mu odvrne, da ga ne sme zapreti brez vzroka in zato mu svetuje, naj stopi v lekarno in naj ondi poprosi za kak dar, potem ga bo že spravil seboj. Ubogi človek stori to, in ko izstopi iz lekarne, ga možko prime stražnik in ga odpelje — seboj. — Ta dogodek več pové, nego cela knjiga. In jednacijah dogodkov se dogaja na stotine. Pred nekaj leti je n. pr. v hudi zimi v Spiegelgasse na Dunaju neki človek vrgel kamen v veliko šipo neke prodajalnice. Odpeljejo ga v mestno hišo in za vzrok je navedel mož le to, da ni mogel več živeti in si je zato hotel vsaj v zaporu dobiti stanovanja in hrane. — Ravno tam se je pri sodišču pred leti oglasil reven sestradan mož in se je obtožil, da je neko oddaljeno vas zažgal. Hitro

so ga zaprli, v dotični kraj so pa poslali komisijo, ki je dognala, da v tisti vasi ljudje niti ne pomnijo kakega ognja. Pripeljejo »požigalca« pred sodnika in tam jim odkritosrčno pové, da se je izmislil tega hudodelstva samo zato, da bi bil zaprt in ker ni družega hudega hotel storiti. — To so »dokazi z ulice.« Bog daj, da bi jih svet slišal, predno nastopijo v drugi, hujši obliki!

Socijalno-demokratska načela in — žep. Na Frankfurškem socijalno-demokratskem shodu so mej drugim tudi tožili nekateri, da gre preveč delavskih grošev v žepe raznih urednikov pri listih in da si sploh voditelji svoje delo mastno plačujejo s pristradanim delavskim denarjem. Pri časopisu »Vorwärts« je na primer 8 urednikov nastavljenih s temi-le plačami: Liebknecht 7200 mark, Braun 4200, Šreder 3300, dalje drugi po 3000, 2700, 2400, 2160, 1450 mark na leto. Pri knjigotržnici dobiva Fišer 4000, Kincel 2640, drugi po 2040, 1800, 1400 mark na leto. V Kolinu izhaja časopis »Rhein. Zeitung«, ki ima vsako leto 5000 mark izgube; urednik dobiva pa 5000 mark na leto. Hujše tedaj skoro ne more nobeden odirati delavcev, nego jih njihovi plačani pisarji. Vsled tega so pri imenovanem shodu berlinski delavci zahtevali, naj se ne plačuje nikomur iz društvene blagajne več, nego 3000 mark na leto. A vstal je stari Bebel in je popolnoma v nasprotju z načeli socijalne demokracije naglašal, da se mora sedaj še razločevati mej duševnim in telesnim delom. In res je predlog berlinskih delavcev propadel. Da bi se pač zapeljanim soc. demokratom odprle oči, kam gredo njihove desetice in čemu jih privijajo njihovi voditelji!

Povsod judje! V socijalističnih društvih in zborih ne morejo shajati brez judov. Tako so si zastopniki revnih delavcev tudi pri frankfurškem shodu izbrali za predsednika — judovskega milijonarja iz Berolina — po imenu Singerja. Ta mož je kot navlašč za tako mesto, saj je on v svoji ljubezni do delavskega stanú ubogim šiviljam, ki delajo za njegovo konfekejsko prodajalnico, namestu, da bi jim priboljšal beraško plačo, raje svetoval, naj same sebe — prodajajo. Tudi pri shodu se je obnašal kot predsednik judovsko ošabno in surovo. Natakajem, ki so stregli zborujočim socijalistom, je zaklical, naj bodo mirni in pristavil te-le ljubeznive besede: »Zastopniki bi bili lahko bolj zmerni v jedi in pijači.« — Če nam socijalisti očitajo, da smo neumni, jim pač lahko res odgovorimo: »Toliko smo že neumni, da ne izprevidimo, kako bi judovski milijonarji kedaj mogli pomagati delavcem drugam, nego na beraško palico.«

Dober odgovor. Neki socijalni demokrat reče nekóč vernemu delavcu: »Pride čas, ko vam porušimo vse vaše stolpe in cerkve.« — »To se morda zgodi, — odgovori delavec, — toda zvezde na nebu nam vendar še pustite in dokler ostane ta abc nad nami, bomo učili svoje otroke iz njega brati božje ime in njegovo vsegamogočnost.«